

Sylabica • ႰႰႰႰ

Marcin 'Qrczak' Kowalczyk
ႰႰႰႰ ႰႰႰႰ ႰႰႰႰႰႰ

September 5, 2007

Contents

1	Introduction	2
2	Standalone vowels and consonants	2
3	Special orthographic rules	3
4	Forming syllables	6
5	Lexicographic order	8
6	Letter names	8
7	Unicode registration	8
8	Open issues	9
9	Design rationale	10
10	Text size statistics	10
11	History	11
12	Examples	11
12.1	Gospel of John	11
12.2	Polish Anthem	16
12.3	Pan Tadeusz	18
12.4	Universal Declaration of Human Rights	21

1 Introduction

Sylabica /sila'bitsa/ is an alphabet for Polish. Each character denotes a consonant, a vowel, or a syllable consisting of a consonant followed by a vowel.

Like in the standard Polish orthography, spelling is not strictly phonetic, but retains some underlying structure which has been obscured by later phonetic changes of the language. This principle goes sometimes further than in the standard orthography.

The *abstract spelling* for Polish (*ortografia abstrakcyjna*) is a *sylabica* transliteration scheme which uses a modified Latin alphabet. It can be easily and unambiguously converted to and from *sylabica*, whereas conversion between any of them and the standard orthography cannot be fully automated. The abstract spelling can be used as an alternative Polish orthography.

There is no case distinction in *sylabica*, but a larger size of a character can play the role of a capital letter.

2 Standalone vowels and consonants

In the following table the 1st row shows a *sylabica* letter, 2nd — its abstract Polish spelling, 3rd — its standard Polish spelling (where e.g. *p(i)* means *p* before *i* or *pi* before a vowel), and 4th — its pronunciation in the regular case (where /j/ may be treated either as a separate phoneme which is omitted when it would be followed by /i/ or /j/, or as a mark at the previous consonant indicating that it's palatal, depending on how the Polish language is modeled).

Ɑ	Ɱ	Ɐ	Ɒ	ⱱ	Ⱳ	ⱳ	ⱴ	Ⱶ	ⱶ
Y	ÿ	E	È	Ę	Ą	A	O	Ó	U
i, y	y	e	e	ę	ą	a	o	ó	u
/i/, /i/	/i/	/ε/	/ε/	/ɛ̃/	/ɔ̃/	/a/	/ɔ/	/u/	/u/
ⱷ	ⱸ	ⱹ	ⱺ						
P	PI	B	BI						
p	p(i), p	b	b(i), b						
/p/	/pʲ/, /p/	/b/	/bʲ/, /b/						
ⱻ	ⱼ	ⱽ	Ȿ						
F	FI	V	VI						
f	f(i), f	w	w(i), w						
/f/	/fʲ/, /f/	/v/	/vʲ/, /v/						
Ɀ	Ȿ	Ɀ	Ɀ	Ɀ	Ɀ				
T	TI	Ć	D	DI	DŹ				
t	t(i)	ć, c(i)	d	d(i)	dź, dz(i)				
/t/	/tʲ/	/tɕ/	/d/	/dʲ/	/d͡z/				
Ɀ	Ɀ	Ɀ	Ɀ	Ɀ	Ɀ				
S	SI	Ś	Z	ZI	Ź				
s	s(i)	ś, s(i)	z	z(i)	ź, z(i)				
/s/	/sʲ/	/ɕ/	/z/	/zʲ/	/z͡/				

followed by a vowel. Whether a labial consonant not followed by a vowel is written as soft in syllabica, must be deduced from inflection, from history, or by comparison with other Slavic languages. In particular the consonant is soft in nominative of masculine nouns where in all other cases when the stem is followed by a vowel, it ends with a soft consonant: KARPI *karp*, GOŁĄBI *gołąb*, PAVI *paw*, WROCŁAWI *Wrocław*, BYTOMI *Bytom*; in feminine nouns which end with a consonant, e.g. KREVI *krewna*, MARCHEVIKA *marchewka*; when a floating *e* (*e ru-chome*) after a soft consonant disappears: PISY *psy*, JAŁOVICA *jałowca*; in numerals: ŚEDEMI *siedem*, OŚEMI *osiem*; in the imperative mood of verbs: ŁAPI *łap*, MÓWI *mów*, POSTAWI *postaw*, POŁAMI *połam*.

7. TI, DI, SI, ZI, KI, CI, GI, DZI, CHI, ŠI, HI, ŽI, ČI, DŽI, RI, ŘI, ŁI, LI are used in some special cases. KI, GI are never written before Y, E, and LI is never written before Y, because regular K, G, L are pronounced as soft in these cases. Most of these letters are used before Y to let it mean *i* /i/ instead of *y* /i/, which happens mostly in words of foreign origin, e.g. PLASTIYK *plastik*, DIYNOZAUUR *dinozaur*, MAKSIYUM *maksimum*, ZANZIYBAR *Zanzibar*, ŠACHIYSTA *szachista*, HIYSTORJA *historia*, RIYNG *ring*, but CHI also occurs in some native words, e.g. PODSŁUCHIYWAĆ *podśluchiwać*, CHIYCHOT *chichot*. GI is used in the word GIAĆ *giąc* and its derivatives, e.g. GIĘTY *gięty*. These letters are used to transcribe words from Russian and other Slavic languages, e.g. KATIUŠA *katusza*, ŠEREMIETIEV *Szeremietiew*, WOŁODIA *Wołodia*, ŠARIYK *Szarik*. Some of them might never occur in practice but are provided for completeness.
8. J generally means *j* /j/, but the standard orthography writes *i* instead of *j* between a consonant other than *s, z, c* and a vowel, except at a native prefix boundary. This standard spelling is indistinguishable from the spelling of a soft consonant followed directly by a vowel, and the pronunciation may differ from it or not depending on the speaker. The presence of such J must be deduced from various clues. Such J is written:
 - (a) When the consonant is other than *p, b, f, w, m, n*, except most occurrences of *kie, gie*, and except transcriptions of soft consonants from Russian and other Slavic languages.
 - (b) At the end of the stem of a noun when its genitive ends with *-ii* instead of *-i*.
 - (c) In the ending, when a related word ends with *-icki, -ycki, -iczny, -yczny, -ijski, -yjski, -ijka, -yjka, -yjko*.
 - (d) Often in words of foreign origin.
 - (e) When /j/ is pronounced instead of /i/ (not all speakers make this distinction).
 - (f) When this form used to be spelled with *j, ij, yj*, or vocalic *i, y*.
 - (g) Often where other Slavic languages write *i, j, ij*, or Cyrillic *и, ъ, ъ*.
 - (h) When French *u* or German *ü* is borrowed as JU.

The consonant before such J is written with I when it's one of PI, BI, FI, VI, CHI, HI, MI, NI, except at a prefix boundary. Examples: ENTROPIJA *entropia*, KOPPIJA *kopia*, ETJOPIJA *Etiopia*, OLYMPIJADA *olimpiada*, SKORPIJON *skorpion*, FORTEPIJAN *fortepian*, PIJONEK *pionek*, BIJOLOGJA *biologia*, FOBIJA *fobia*, SERBIJA *Serbia*,

BIJURO *biuro*, BIJULETYN *biuletyn*, DEBIJUT *debiut*, OBJEKT *obiekt*, SUBJEKTYV-
 NY *subiektywny*, ORTOGRAFIJA *ortografia*, MAFIJA *mafia*, FIJOLETOVY *fioletowy*,
 FIJASKO *fiasko*, FIJORD *fiord*, JUGOSŁAVIJA *Jugosławia*, SYLVIJA *Sylwia*, TRYVIJAL-
 NY *trywialny*, KLAVIJATURA *klawiatura*, VIJETNAM *Wietnam*, VIJADUKT *wiadukt*,
 VIJOLYNOVY *wiolinowy*, DYNASTJA *dynastia*, KOSTJUM *kostium*, TJARA *tiara*, DJA-
 BEŁ *diabeł*, DJALOG *dialog*, RADJO *radio*, FIYNLANDJA *Finlandia*, TRAGĚDJA *tra-
 gedia*, IDJOTA *idiota*, ADJUTANT *adiutant* (the standard spelling allows to break
 such words after the foreign prefix as *ad-iantant*, thus admitting that the *i* really
 means *j*), ROZ-GAR-DJAŠ *rozgardiasz*, ZAVADJAKA *zawadiaka*, PIYNOKJO *Pinokio*,
 MANIYKJUR *manikiur*, ANALOGJA *analogia*, MAGJA *magia*, CHIYRURGJA *chirurgia*,
 LEGJON *legion*, HIYGJENA *higiena*, PSYCHIJATRJA *psychiatria*, YSCHIJAS *ischias*,
 HIJERARCHIJA *hierarchia*, HIJENA *hiena*, HIJOB *Hiob*, ARMIJA *armia*, CHEMIJA *che-
 mia*, AKADEMIJA *akademia*, EKONOMIJA *ekonomia*, GREMIJUM *gremium*, VARMIJA
Warmia, DAMIJAN *Damian*, PREMIJER *premier*, LYNIJA *linia*, SYMFONIJA *symfo-
 nia*, KOLONIJA *kolonia*, HIYŠPANIJA *Hiszpania*, CEREMONIJA *ceremonia*, ANIJOŁ
anioł, KANIJON *kanion*, DANIJA *Dania* (Denmark), MANIJA *mania* (mania), KOMU-
 NIJE *komunie* (plural of *komunia*), KONJUGACJA *koniugacja*, YNJEKCJA *iniekcja*, GĚ-
 NIJUŠ *geniusz*, DEFIYNIJOVAČ *definiować*, MIYNIJATURA *miniatura*, SENIJOR *se-
 nior*, ALUMIYNIJUM *aluminium*, NIJUANS *niuans*, BOMBONIJERKA *bombonierka*,
 HIYSTORJA *historia*, SERJA *seria*, MARJA *Maria*, MATERJAŁ *materiał*, BARJERA *ba-
 riera*, YMPERJUM *imperium*, TRJUMF *triumf*, KOMIYSARJAT *komisariat*, TALJA *ta-
 lia*, ANGLJA *Anglia*, BIYBLJOTEKA *biblioteka*, MIYLJON *milion*, LJANA *liana*, FE-
 LJETON *felieton*, JULJA *Julia*. But: SKŘYNIA *skrzynia*, DYNIA *dynia*, DANIA *dania*
 (plural of *danie*), MANIA *Mania* (a proper name), KOMUNIE *komunie* (dative or
 locative of *komuna*), BŘOSKVIYNIA *brzoskwinia*, DRUKARNIA *drukarnia*, PIYSOV-
 NIA *pisownia*, CVANIAK *cwaniak*, BOŠNIA *Bośnia*, OFIARA *ofiara*, ŠLAGER *szlager*.
 Observe also KLYENT *klient* /kʎient/ as opposed to TALJE *talie* /taʎje/, and DIY-
 ELEKTRYK *dielektryk* /dielektrik/ as opposed to DJETA *dieta* /djeta/.

9. J is written where the standard orthography omits an etymologic j between a vowel and i, or when it omits j before i at the beginning of a word. Some other Slavic languages write *ji* or *ĭ* in such cases. Examples: MOJY *moi*, ALEJY *alei*, NADŹEJY *nadziei*, ŹMIYJY *źmii*, ŠYJY *szyi*, BOJY *boi*, STOJYŠ *stoisz*, PŘYZVYČAJYČ *przyzwyczaić*, SŁOJYK *słoiik*, POKOJYK *pokoik*, UKRAJYNA *Ukraina*, ČYJYCH *czyich*, JYCH *ich*, JYM *im*. But: YDEY *idei*, KOREY *Korei*, ATEYZM *ateizm*, ARCHAYČNY *archaiczny*, YNTUYCJA *intuicja*, ZAYMEK *zaimiek*. Observe the difference between CHEMIJY *chemii* /xɛmji/ and ŹMIYJY *źmii* /zɲmiji/.
10. An apostrophe (') in the abstract spelling, called a separator (*rozdzielacz*), marks a prefix boundary when it falls between a consonant and a following vowel, unless a historic prefix is no longer recognized as a prefix. Context-sensitive pronunciation rules don't apply across a separator, and a glottal stop may be pronounced. A line break may occur in such place; when it does, the apostrophe is not written explicitly. Examples: OD'UČYĆ *oduczyć*, BEZ'OVOCNY *bezowocny*, Z'YŠĆYĆ *ziścić*, DEZ'YNTEGRACJA *dezintegracja*, TRANS'AKCJA *transakcja*, V'OBEC *wobec*, V'ÓVČAS *wówczas*, Z'OVAD *zowąd*. But: DEZYNFEKCJA *dezynfekcja*, where the y /i/ and line breaking rules signify that the Latin prefix is no longer recognized.
11. An apostrophe in the abstract spelling also serves to distinguish digraphs CH, DZ, DŹ, DŽ from the corresponding pairs of independent letters, e.g. NAD'ZÓR

nadzór, POD'ŻEMNY podziemny, OD'ŻYVIAĆ odżywiać.

12. The infinitive of verbs is written with -C or -DZ according to the origin and conjugation, while the standard orthography uses only -c, e.g. MÓDZ *móc* (MOGE *mogę*) BIEDZ *biec* (BIEGNE *biegnę*), OSTREDZ *ostrzec* (OSTREGE *ostrzegę*), but PIEC *piec* (PIEKĘ *piekę*), VLEC *wlec* (VLOKĘ *wlokę*), UĆEC *uciec* (UĆEKNE *ucieknę*).
13. Words of foreign origin are adapted to Polish phonology even if the standard orthography retains a foreign spelling, e.g. PIYCCA *pizza*, UYK'END *weekend*, BEJZBOL *baseball*, ČIYLE *Chile*, HEPIY-END *happy end*, MUZIYKAL *musical*, DABIYNG *dubbing*, ŽJURIY *jury*, ČIYZBURGER *cheeseburger*.

The core of the Polish language consists of 8 vowels, including 2 pairs of a historically short and a historically long vowel: Y; E; Ę; A; A; O, Ó; U; and 35 consonants, which form pairs of a historically hard and a historically soft consonant except for 3 soft consonants with no hard counterpart: P, PI; B, BI; F, FI; V, VI; T, Č; D, DŽ; S, Ś; Z, Ž; K, C; G, DZ; CH, Š; H, Ž; Č; DŽ; M, MI; N, NI; R, Ř; Ł, L; J.

Other letters: Ÿ, È, and softened consonants other than PI, BI, FI, VI, MI, NI, are found mainly (but not only) in words of foreign origin, and can be thought of as complementary or auxiliary.

4 Forming syllables

A consonant must be joined with a directly following vowel. A standalone consonant has a vertical stem at the bottom, and a vowel has a similar stem at the top. When a consonant is joined with a vowel, these stems determine the place of the joint and they are removed, e.g. H+L=L VA, P+L=L CE, P+U=O ŁE, P+U=O DŽE.

Separators are not marked explicitly. A consonant before a separator is not considered to be directly followed by a vowel after it, and thus they are not joined. Examples: PLAK+P OD'UČYĆ, BIL+P BEZ'OVOCNY, PLAK+P Z'YŚĆYĆ, GIL+P DEZYNTTEGRACJA, TY+P TRANS'AKCJA, IL+P V'OBEC, IL+P V'OVČAS, IL+P Z'OVAD.

Rounded corners are equivalent to square corners. There is a canonical rule of rounding: a corner where exactly two lines meet is normally rounded when at least one of these lines, after being followed as far straight as possible, has a turn or joint at the right angle in the same direction as the corner under investigation. For example Y , X , U , L , C , S all include the same consonant. The italic style may choose to round all corners, e.g. *Y*, *X*, *U*, *L*, *C*, *S*.

The following syllables are orthographically sensible:

before Y	any consonant except KI, GI, LI
before Ÿ	K, G, L, or any soft consonant
before E	any consonant except KI, GI
before È	K, G
before other vowels	any consonant

Syllables are shown on figure 1.

5 Lexicographic order

The order of syllables is based on the order of vowels and consonants. First come the vowels; then, for each consonant, the consonant alone and all syllables with that consonant. The vowels and the consonants are ordered as in the table on page 2.

When the abstract spelling is treated as an independent orthography, it has its own Latin-based order:

' A Ā B C Č Ć D DZ DŹ DŹE È Ę F G H CH I J
K L Ł M N O Ó P R Ŕ Ś Š Ŝ T U V Y Ÿ Z Ź Ž

6 Letter names

The following names of the abstract letters are proposed, based on names of letters of the standard orthography:

A, Ā, Be, Ce, Će, Če, De, DZe, DŹe, DŹe, E, tvarde¹ È, Ę, eF, Ge, Ha,
aCH, zmiękčač² (I), Jot, Ka, eL, eL, eM, eN, O, dłuże³ Ó, Pe, eR,
Ŕy, eS, eŚ, eŠ, Te, U, Ve, Y, tvarde¹ Ÿ, Zet, Źet, Žet, rozdźelač⁴ (')

(¹ hard, ² softener, ³ long, ⁴ separator)

7 Unicode registration

Sylabica is tentatively encoded in Private Use Area and will be submitted to the Con-Script Registry.

Letters are encoded in the range U+E650...U+E677. Vowels, non-softened consonants, and the softener are encoded separately (40 characters):

ⱦ	Y	U+E650	SYLABICA LETTER Y
Ⱨ	Ÿ	U+E651	SYLABICA LETTER YQ
ⱨ	E	U+E652	SYLABICA LETTER E
Ⱪ	È	U+E653	SYLABICA LETTER EQ
ⱪ	Ę	U+E654	SYLABICA LETTER EX
Ⱬ	Ā	U+E655	SYLABICA LETTER AX
ⱬ	A	U+E656	SYLABICA LETTER A
Ɑ	O	U+E657	SYLABICA LETTER O
Ɱ	Ó	U+E658	SYLABICA LETTER OX
Ɐ	U	U+E659	SYLABICA LETTER U
Ɒ	P	U+E65A	SYLABICA LETTER P
ⱱ	B	U+E65B	SYLABICA LETTER B
Ⱳ	F	U+E65C	SYLABICA LETTER F
ⱳ	V	U+E65D	SYLABICA LETTER V
ⱴ	T	U+E65E	SYLABICA LETTER T
Ⱶ	Ć	U+E65F	SYLABICA LETTER CX
ⱶ	D	U+E660	SYLABICA LETTER D
ⱷ	DŹ	U+E661	SYLABICA LETTER DZX
ⱸ	S	U+E662	SYLABICA LETTER S
ⱹ	Ś	U+E663	SYLABICA LETTER SX

Ṛ	Z	U+E664	SYLABICA LETTER Z
Ṛ̇	Ž	U+E665	SYLABICA LETTER ZX
Ṛ̇	K	U+E666	SYLABICA LETTER K
Ṛ̇	C	U+E667	SYLABICA LETTER C
Ṛ̇	G	U+E668	SYLABICA LETTER G
Ṛ̇	DZ	U+E669	SYLABICA LETTER DZ
Ṛ̇	CH	U+E66A	SYLABICA LETTER CH
Ṛ̇	Š	U+E66B	SYLABICA LETTER SQ
Ṛ̇	H	U+E66C	SYLABICA LETTER H
Ṛ̇	Ž	U+E66D	SYLABICA LETTER ZQ
Ṛ̇	Č	U+E66E	SYLABICA LETTER CQ
Ṛ̇	DŽ	U+E66F	SYLABICA LETTER DZQ
Ṛ̇	M	U+E670	SYLABICA LETTER M
Ṛ̇	N	U+E671	SYLABICA LETTER N
Ṛ̇	R	U+E672	SYLABICA LETTER R
Ṛ̇	Ř	U+E673	SYLABICA LETTER RQ
Ṛ̇	Ł	U+E674	SYLABICA LETTER LX
Ṛ̇	L	U+E675	SYLABICA LETTER L
Ṛ̇	J	U+E676	SYLABICA LETTER J
Ṛ̇	I	U+E677	SYLABICA LETTER I

Softened consonants are treated as ligatures. A ligature is mandatory for any hard consonant followed by I.

Syllables also are treated as ligatures. Ligatures are mandatory for all orthographically sensible combinations of a consonant followed by a vowel. Forming of a syllable can be suppressed with U+200C ZERO WIDTH NON-JOINER between a consonant and a vowel.

In order to make syllabica usable with software which doesn't support ligatures, precomposed syllables are encoded too, in the range U+F16B0...U+F1943. Any character in this range has the code computed as $0xF16B0 + 22c + 11i + v$, where c is the index of the non-softened consonant ($0 = \text{none}, 1 = P, \dots, 29 = J$), i is 0 when I is absent and 1 when I is present, and v is the index of the vowel ($0 = \text{none}, 1 = Y, \dots, 10 = U$).

Only standalone vowels, standalone consonants (possibly softened), and orthographically sensible syllables are filled. Character names are SYLABICA SYLLABLE followed by the ASCII-encoded letter or syllable as one word, e.g. Ṛ̇ ŠE U+F183F SYLABICA SYLLABLE SQE.

Standalone consonants and vowels from this range don't form ligatures, unlike identically looking characters from the range of letters.

The range of syllables includes 516 characters within a range of size 660.

8 Open issues

How to form abbreviations in syllabica? It makes no sense to translate them literally from the standard orthography. Either full initial syllables could be retained, or only their initial consonants. For example $\mathcal{P}\mathcal{C}\mathcal{K}$ $\mathcal{P}\mathcal{O}\mathcal{C}\mathcal{E}\mathcal{K}$ $\mathcal{P}\mathcal{O}\mathcal{L}\mathcal{S}\mathcal{K}\mathcal{I}$ *Polski Czerwony Krzyż*, abbreviated as PCK in the standard orthography, could be abbreviated in syllabica either as $\mathcal{P}\mathcal{O}\mathcal{C}\mathcal{E}\mathcal{K}$, or as $\mathcal{P}\mathcal{C}\mathcal{K}$. If only initial consonants are retained, it's not clear whether they should include a following I. The nature of syllabica

suggests keeping the whole syllable, while in the abstract spelling keeping just the consonant (without any *l*) is more conventional.

9 Design rationale

About special orthographic rules:

- Distinguishing abstract *J* between a consonant and a vowel from plain softening of the consonant was necessary in order to derive a self-consistent view of Polish words as sequences of consonants and vowels. The standard Polish language is not clear about the nature of the *-ii* ending in the genitive case of many foreign words, which is clearly different from the *-i* ending in many other words in both pronunciation and spelling, despite the nominative of both groups being spelled with the same *-ia* (*skrzynia* – *skrzyni*, but *linia* – *linii*).

Historically there used to be an extra *i* or *y* vowel there, which later got shortened to *j*. In 1936 the spelling unfortunately settled on *i* instead of *j* (except after *s, z, c*), with a hard to explain *-ii* ending in genitive. Sylabica understands the *-ii* as *-ji*, and for consistency *J* is reconstructed in other cases.

- Generally sylabica tries to undo those phonetic simplifications which can be undone without compromising the ability to translate between the modern spoken language and a written language, i.e. when a more etymologic spelling is either easy to reconstruct for a Polish speaker (e.g. inserting *J* between a vowel and *Y* when needed), or necessary for obtaining a consistent system (e.g. *J* after a consonant), or already present in the standard spelling (e.g. keeping the distinctions *U/Ó, CH/H, Ź/Ř*).

About letter shapes:

- Historically long vowels are mirror images of the corresponding historically short vowels. Vowels with no historic long/short counterparts are symmetric to themselves.
- Voiced consonants are mirror images of the corresponding unvoiced consonants (∓ *H* is only historically voiced). Consonants with no unvoiced counterparts are symmetric to themselves.
- Since *ɹ̣, ɹ̥, ɹ̥̣, ɹ̣̣, ɹ̥̥̣, ɹ̣̣̣* (*P, B, F, V, M, N*) are the only consonants whose softened counterparts belong to the core, their shape ensures plenty of space for the softening dot.
- The series *ɹ̣, ɹ̥, ɹ̥̣* (*S, Ś, Ṣ́*) is analogous to *ɹ̣, ɹ̥, ɹ̥̣* (*C, Ć, Ć̣*), and same for *ɹ̣, ɹ̥, ɹ̥̣* (*Z, Ź, Ẓ́*) vs. *ɹ̣, ɹ̥, ɹ̥̣* (*DZ, DŹ, DẒ́*).
- There are similarities inside some historic but not phonetic hard/soft pairs: *ɹ̣/ɹ̥̣, ɹ̥/ɹ̥̣̣, ɹ̥̣̣/ɹ̥̣̣̣* (*T/Ć, D/DŹ, R/Ř, Ł/L*).

10 Text size statistics

The number of letters needed for a given text in the abstract spelling is about 96% of the number of letters in the standard spelling (not counting spaces or punctuation).

The number of sylabica characters is about 57% of the number of letters of the standard spelling, or 59% of the abstract spelling.

Evangèlja vedług św. Jana, Rozdział 1

¹ Na počátku było Słowo, a Słowo było u Boga, y Bogem było Słowo. ² Ono było na počátku u Boga. ³ Všystko přez Nie sę stało, a bez Niego niyc sę nie stało, co sę stało. ⁴ V Niym było žyće, a žyće było światłoścą ludźy, ⁵ a światłość v ćemnošcy świecy y ćemność jej nie ogarneła. ⁶ Pojavił sę ćlowiek posłany přez Boga — Jan mu było na ymię. ⁷ Přyšedł on na świadectwo, aby zaświadcyc o światłošcy, by všyscy uwieřly přez niego. ⁸ Nie był on światłoścą, leč [posłanym], aby zaświadcyc o światłošcy. ⁹ Była światłość prawdźyva, która oświeca každygo ćlowieka, gdy na świat přychodźy. ¹⁰ Na świeće było [Słowo], a świat stał sę přez Nie, leč świat Go nie poznał. ¹¹ Přyšło do swojej własnošcy, a swojy Go nie přyjely. ¹² Všystkym tym jednak, którzy Je přyjely, dało moc, aby sę staly dźecmij Bozymij, tym, którzy wieřą v ymię Jego — ¹³ którzy aniy z krwi, aniy z řadzy ćala, aniy z voly męža, ale z Boga sę narodźyly. ¹⁴ A Słowo stało sę ćalem y zamieškało vsród nas. Y oglądalyšmy Jego chwałę, chwałę, jaką Jednorodzony otrymuje od Ojca, pełen łasky y pravdy. ¹⁵ Jan daje o Niym świadectwo y głošno woła v słowach: Ten był, o którym powiedzałem: Ten, który po mnie ydze, převyšyl mnie godnoścą, gdyż był vćešniej ode mnie. ¹⁶ Z Jego pełnošcy všyscyšmy otrymaly — łaskę po łasce. ¹⁷ Podčas gdy Pravo zostało nadane přez Mojžeša, łaska y pravda přyšly přez Jezusa Chrystusa. ¹⁸ Boga niykt niygdny nie vydzal, Ten Jednorodzony Bóg, który jest v łonie Ojca, [o Niym] poučyl. ¹⁹ Take jest świadectwo Jana. Gdy Žydzy vyslaly do niego z Jerozolymy kapłanów y leviytów z zapytaniem: Kto ty jesteš?, ²⁰ on vyznał, a nie zapřečyl, oświadčajac: Ja nie jestem Mesjašem. ²¹ Zapytaly go: Cóż zatem? Čy jesteš Eljašem? Odřekl: Nie jestem. Čy ty jesteš prorokem? Odparł: Nie! ²² Powiedzely mu więc: Kym jesteš, abyšmy mogly dać odpoviedź tym, którzy nas vyslaly? Co móviyš sam o sobie? ²³ Odpoviedzał: Jam głoš vołajacego na pustyniy: Prostujće drogę Paniską, jak powiedzał prorok Yzajaš. ²⁴ A vyslannicy byly spośród faryzeušów. ²⁵ Y zadavalu mu pytania, móviac do niego: Čemu zatem chřčyš, skoro nie jesteš aniy Mesjašem, aniy Eljašem, aniy prorokem? ²⁶ Jan jym tak odpoviedzał: Ja chřčę vodą. Pośród vas stojy Ten, kćorego vy nie znaće, ²⁷ który po mnie ydze, a kćoremu ja nie jestem godžen odvižac řemyka u Jego sandała. ²⁸ Dźalo sę to v Betanijy, po drugej stronie Jordanu, gdje Jan udźelał chřtu. ²⁹ Nazajutř zobačyl Jezusa, nadchodžacego ku niemu, y řekl: Oto Baranek Boży, który gładzy gřech śviata. ³⁰ To jest Ten, o którym powiedzałem: Po mnie přyjdze Maž, który mnie převyšyl godnoścą, gdyż był vćešniej ode mnie. ³¹ Ja Go předtem nie znałem, ale přyšedłem chřčyc vodą v tym celu, aby On sę objavił Yzraeloviy. ³² Jan dał take świadectwo: Ujřałem Ducha, który jak gołębiyca zstępoval z nieba y spočal na Niym. ³³ Ja Go předtem nie znałem, ale Ten, który mnie poslał, abym chřčyl vodą, powiedzał do mnie: Ten, nad którym ujřyš Ducha zstępujacego y spočyvajacego nad Niym, jest Tym, który chřcy Duchem Śvięty. ³⁴ Ja to ujřałem y daję świadectwo, že On jest Synem Bozym. ³⁵ Nazajutř Jan znovu stał v tym miejscu vraz z dvoma swojymij učniamij ³⁶ y gdy zobačyl přechodžacego Jezusa, řekl: Oto Baranek Boży. ³⁷ Dvaj učniowie uslyšely, jak móvił, y pošly za Jezusem. ³⁸ Jezus zaš odvrócyvšy sę y ujřavšy, že oniy ydą za Niym, řekl do niych: Čego šukaće? Oniy powiedzely do Niego: Rabbiy! — to značy: Naučycelu — gdje mieškaš? ³⁹ Odpoviedzał jym: Chodźće, a zobačycę. Pošly więc y zobačyly, gdje mieška, y tego dnia pozostaly u Niego. Było to około godźyny dześatej. ⁴⁰ Jednym z dvóch, którzy to uslyšely od Jana y pošly za Niym, był Andrej, brat Šymona Piotra. ⁴¹ Ten spotkał najpierv svego brata y řekl do niego: Znaležlyšmy Mesjaša — to značy: Chrystusa. ⁴² Y přyprovadžyl go do Jezusa. A Jezus vejřavšy na niego řekl: Ty jesteš Šymon, syn Jana, ty będžeš nazyval sę Kėfas — to značy: Piotr. ⁴³ Nazajutř [Jezus] postanoviył udać sę do Galyley. Y spotkał Filypa. Jezus powiedzał do niego: Pójdź za Mną! ⁴⁴ Filyp zaš pochodžyl z Betsaydy,

z miasta Andřeja y Piotra. ⁴⁵ Fiylyp spotkał Natanaela y powiedział do niego: Znaleźlyśmy Tego, o którym piysał Mojżesz v Pravie y Prorocy — Jezusa, syna Józefa z Nazaretu. ⁴⁶ Řekł do niego Natanael: Čyž može być co dobrego z Nazaretu? Odpowiedzał mu Fiylyp: Chodź y zobač. ⁴⁷ Jezus ujřał, jak Natanael zblyżał šę do Niego, y powiedział o niym: Patř, to pravdžyvy Yzraelyta, v którym nie ma podstępu. ⁴⁸ Powiedział do Niego Natanael: Skąd mnie znaš? Odrękł mu Jezus: Viydžalem ćę, zaniym ćę zavołał Fiylyp, gdy byleš pod dřevem figovym. ⁴⁹ Odpowiedzał Mu Natanael: Rabbiy, Ty jesteš Synem Božym, Ty jesteš Królem Yzraela! ⁵⁰ Odparł mu Jezus: Čy dlatego vieřyš, že powiedziałem ćy: Viydžalem ćę pod dřevem figovym? Zobačyš ješče więcej niyž to. ⁵¹ Potem powiedział do niego: Zapravdě, zapravdě, poviadam vam: Ujřyće niebiosa otvarte y anijołów Božych vstępujících y zstępujících na Syna Človiečego.

Ewangelia według św. Jana, Rozdział 1

¹ Na początku było Słowo, a Słowo było u Boga, i Bogiem było Słowo. ² Ono było na początku u Boga. ³ Wszystko przez Nie się stało, a bez Niego nic się nie stało, co się stało. ⁴ W Nim było życie, a życie było światłością ludzi, ⁵ a światłość w ciemności świeci i ciemność jej nie ogarnęła. ⁶ Pojawił się człowiek posłany przez Boga — Jan mu było na imię. ⁷ Przyszedł on na świadectwo, aby zaświadczyć o światłości, by wszyscy uwierzyli przez niego. ⁸ Nie był on światłością, lecz [posłanym], aby zaświadczyć o światłości. ⁹ Była światłość prawdziwa, która oświeca każdego człowieka, gdy na świat przychodzi. ¹⁰ Na świecie było [Słowo], a świat stał się przez Nie, lecz świat Go nie poznał. ¹¹ Przyszło do swojej własności, a swoi Go nie przyjęli. ¹² Wszystkim tym jednak, którzy Je przyjęli, dało moc, aby się stali dziećmi Bożymi, tym, którzy wierzą w imię Jego — ¹³ którzy ani z krwi, ani z żądzy ciała, ani z woli męża, ale z Boga się narodzili. ¹⁴ A Słowo stało się ciałem i zamieszkało wśród nas. I oglądaliśmy Jego chwałę, chwałę, jaką Jednorodzony otrzymuje od Ojca, pełen łaski i prawdy. ¹⁵ Jan daje o Nim świadectwo i głośno woła w słowach: Ten był, o którym powiedziałem: Ten, który po mnie idzie, przewyższył mnie godnością, gdyż był wcześniej ode mnie. ¹⁶ Z Jego pełności wszyscyśmy otrzymali — łaskę po łasce. ¹⁷ Podczas gdy Prawo zostało nadane przez Mojżesza, łaska i prawda przysły przez Jezusa Chrystusa. ¹⁸ Boga nikt nigdy nie widział, Ten Jednorodzony Bóg, który jest w łonie Ojca, [o Nim] pouczył. ¹⁹ Takie jest świadectwo Jana. Gdy Żydzi wysłali do niego z Jerozolimy kapłanów i lewitów z zapytaniem: Kto ty jesteš?, ²⁰ on wyznał, a nie zaprzeczył, oświadczając: Ja nie jestem Mesjaszem. ²¹ Zapytali go: Cóż zatem? Czy jesteš Eliaszem? Odrzekł: Nie jestem. Czy ty jesteš prorokiem? Odparł: Nie! ²² Powiedzieli mu więc: Kim jesteš, abyśmy mogli dać odpowiedź tym, którzy nas wysłali? Co mówisz sam o sobie? ²³ Odpowiedział: Jam głos wołającego na pustyni: Prostujcie drogę Pańską, jak powiedział prorok Izajasz. ²⁴ A wysłannicy byli spośród faryzeuszów. ²⁵ I zadawali mu pytania, mówiąc do niego: Czemu zatem chrzczisz, skoro nie jesteš ani Mesjaszem, ani Eliaszem, ani prorokiem? ²⁶ Jan im tak odpowiedział: Ja chrzczę wodą. Pośród was stoi Ten, którego wy nie znacie, ²⁷ który po mnie idzie, a któremu ja nie jestem godzien odwiązać rzemyka u Jego sandała. ²⁸ Działo się to w Betanii, po drugiej stronie Jordanu, gdzie Jan udzielał chrztu. ²⁹ Nazajutrz zobaczył Jezusa, nadchodzącego ku niemu, i rzekł: Oto Baranek Boży, który gładzi grzech świata. ³⁰ To jest Ten, o którym powiedziałem: Po mnie przyjdzie Mąż, który mnie przewyższył godnością, gdyż był wcześniej ode mnie. ³¹ Ja Go przedtem nie znałem, ale przyszedłem chrzczyć wodą w tym celu, aby On się objawił Izraelowi. ³² Jan dał takie świadectwo: Ujrzalem Ducha, który jak gołębica zstępował z nieba i spoczął na Nim. ³³ Ja Go przedtem nie znałem, ale Ten, który mnie posłał, abym chrzczył wodą, powiedział do mnie: Ten, nad którym ujrzysz Ducha zstępującego

i spoczywającego nad Nim, jest Tym, który chrzci Duchem Świętym.³⁴ Ja to ujrzałem i daję świadectwo, że On jest Synem Bożym.³⁵ Nazajutrz Jan znowu stał w tym miejscu wraz z dwoma swoimi uczniami³⁶ i gdy zobaczył przechodzącego Jezusa, rzekł: Oto Baranek Boży.³⁷ Dwaj uczniowie usłyszeli, jak mówił, i poszli za Jezusem.³⁸ Jezus zaś odwróciwszy się i ujrawszy, że oni idą za Nim, rzekł do nich: Czego szukacie? Oni powiedzieli do Niego: Rabbi! — to znaczy: Nauczycielu — gdzie mieszkasz?³⁹ Odpowiedział im: Chodźcie, a zobaczycie. Poszli więc i zobaczyli, gdzie mieszka, i tego dnia pozostali u Niego. Było to około godziny dziesiątej.⁴⁰ Jednym z dwóch, którzy to usłyszeli od Jana i poszli za Nim, był Andrzej, brat Szymona Piotra.⁴¹ Ten spotkał najpierw swego brata i rzekł do niego: Znaleźliśmy Mesjasza — to znaczy: Chrystusa.⁴² I przyprowadził go do Jezusa. A Jezus wejrząwszy na niego rzekł: Ty jesteś Szymon, syn Jana, ty będziesz nazywał się Kefas — to znaczy: Piotr.⁴³ Nazajutrz [Jezus] postanowił udać się do Galilei. I spotkał Filipa. Jezus powiedział do niego: Pójdź za Mną!⁴⁴ Filip zaś pochodził z Betsaidy, z miasta Andrzeja i Piotra.⁴⁵ Filip spotkał Natanaela i powiedział do niego: Znaleźliśmy Tego, o którym pisał Mojżesz w Prawie i Prorocy — Jezusa, syna Józefa z Nazaretu.⁴⁶ Rzekł do niego Natanael: Czyż może być co dobrego z Nazaretu? Odpowiedział mu Filip: Chodź i zobacz.⁴⁷ Jezus ujrzał, jak Natanael zbliżał się do Niego, i powiedział o nim: Patrz, to prawdziwy Izraelita, w którym nie ma podstępny.⁴⁸ Powiedział do Niego Natanael: Skąd mnie znasz? Odrzekł mu Jezus: Widziałem cię, zanim cię zawołał Filip, gdy byłeś pod drzewem figowym.⁴⁹ Odpowiedział Mu Natanael: Rabbi, Ty jesteś Synem Bożym, Ty jesteś Królem Izraela!⁵⁰ Odparł mu Jezus: Czy dlatego wierzysz, że powiedziałem ci: Widziałem cię pod drzewem figowym? Zobaczysz jeszcze więcej niż to.⁵¹ Potem powiedział do niego: Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam: Ujrzenie niebiosa otwarte i aniołów Bożych wstępujących i zstępujących na Syna Człowieczego.

Gospel of John, Chapter 1

¹ In the beginning was the Word, and the Word was with God, and the Word was God.
² The same was in the beginning with God. ³ All things were made by him; and without him was not any thing made that was made. ⁴ In him was life; and the life was the light of men. ⁵ And the light shines in darkness; and the darkness comprehended it not. ⁶ There was a man sent from God, whose name was John. ⁷ The same came for a witness, to bear witness of the Light, that all men through him might believe. ⁸ He was not that Light, but was sent to bear witness of that Light. ⁹ That was the true Light, which lights every man that comes into the world. ¹⁰ He was in the world, and the world was made by him, and the world knew him not. ¹¹ He came to his own, and his own received him not. ¹² But as many as received him, to them gave he power to become the sons of God, even to them that believe on his name: ¹³ Which were born, not of blood, nor of the will of the flesh, nor of the will of man, but of God. ¹⁴ And the Word was made flesh, and dwelled among us, (and we beheld his glory, the glory as of the only begotten of the Father,) full of grace and truth. ¹⁵ John bore witness of him, and cried, saying, This was he of whom I spoke, He that comes after me is preferred before me: for he was before me. ¹⁶ And of his fullness have all we received, and grace for grace. ¹⁷ For the law was given by Moses, but grace and truth came by Jesus Christ. ¹⁸ No man has seen God at any time, the only begotten Son, which is in the bosom of the Father, he has declared him. ¹⁹ And this is the record of John, when the Jews sent priests and Levites from Jerusalem to ask him, Who are you? ²⁰ And he confessed, and denied not; but confessed, I am not the Christ. ²¹ And they asked him, What then? Are you Elias? And he said, I am not. Are you that prophet? And he answered, No.

22 Then said they to him, Who are you? that we may give an answer to them that sent us. What say you of yourself? 23 He said, I am the voice of one crying in the wilderness, Make straight the way of the Lord, as said the prophet Esaias. 24 And they which were sent were of the Pharisees. 25 And they asked him, and said to him, Why baptize you then, if you be not that Christ, nor Elias, neither that prophet? 26 John answered them, saying, I baptize with water: but there stands one among you, whom you know not; 27 He it is, who coming after me is preferred before me, whose shoe's lace I am not worthy to unloose. 28 These things were done in Bethabara beyond Jordan, where John was baptizing. 29 The next day John sees Jesus coming to him, and said, Behold the Lamb of God, which takes away the sin of the world. 30 This is he of whom I said, After me comes a man which is preferred before me: for he was before me. 31 And I knew him not: but that he should be made manifest to Israel, therefore am I come baptizing with water. 32 And John bore record, saying, I saw the Spirit descending from heaven like a dove, and it stayed on him. 33 And I knew him not: but he that sent me to baptize with water, the same said to me, On whom you shall see the Spirit descending, and remaining on him, the same is he which baptizes with the Holy Ghost. 34 And I saw, and bore record that this is the Son of God. 35 Again the next day after John stood, and two of his disciples; 36 And looking on Jesus as he walked, he said, Behold the Lamb of God! 37 And the two disciples heard him speak, and they followed Jesus. 38 Then Jesus turned, and saw them following, and said to them, What seek you? They said to him, Rabbi, (which is to say, being interpreted, Master,) where dwell you? 39 He said to them, Come and see. They came and saw where he dwelled, and stayed with him that day: for it was about the tenth hour. 40 One of the two which heard John speak, and followed him, was Andrew, Simon Peter's brother. 41 He first finds his own brother Simon, and said to him, We have found the Messiah, which is, being interpreted, the Christ. 42 And he brought him to Jesus. And when Jesus beheld him, he said, You are Simon the son of Jona: you shall be called Cephas, which is by interpretation, A stone. 43 The day following Jesus would go forth into Galilee, and finds Philip, and said to him, Follow me. 44 Now Philip was of Bethsaida, the city of Andrew and Peter. 45 Philip finds Nathanael, and said to him, We have found him, of whom Moses in the law, and the prophets, did write, Jesus of Nazareth, the son of Joseph. 46 And Nathanael said to him, Can there any good thing come out of Nazareth? Philip said to him, Come and see. 47 Jesus saw Nathanael coming to him, and said of him, Behold an Israelite indeed, in whom is no guile! 48 Nathanael said to him, From where know you me? Jesus answered and said to him, Before that Philip called you, when you were under the fig tree, I saw you. 49 Nathanael answered and said to him, Rabbi, you are the Son of God; you are the King of Israel. 50 Jesus answered and said to him, Because I said to you, I saw you under the fig tree, believe you? you shall see greater things than these. 51 And he said to him, Truly, truly, I say to you, Hereafter you shall see heaven open, and the angels of God ascending and descending on the Son of man.

12.2 Polish Anthem

፳፯፻ ርኅዮርጊ

፳፻፱ ርኅዮርጊ ፳ ገጸ፳፱,
 ፳፻ ጸ ጸ፳፻.
 ር ፳፻ ፳፻ ፳፻፳፻ ፳፻፳፻,
 ፳፻፳፻ ፳፻፳፻፳፻.

Mazurek Dąbrowskiego

Ješče Polska nie zginęła,
 Kedy my żyjemy.
 Co nam obca přemoc wzięła,
 Šablą odbieřemy.

ᄂᄂᄂ, ᄂᄂᄂ ᄂᄂᄂᄂᄂ,
ᄂ ᄂᄂ ᄂᄂᄂᄂ ᄂ ᄂᄂᄂᄂ.
ᄂ ᄂᄂᄂᄂ ᄂᄂᄂᄂᄂ
ᄂᄂᄂᄂ ᄂ ᄂ ᄂᄂᄂᄂ.

ᄂᄂᄂᄂᄂ ᄂᄂᄂ, ᄂᄂᄂᄂᄂ ᄂᄂᄂ,
ᄂᄂᄂᄂ ᄂᄂᄂᄂ.
ᄂᄂ ᄂᄂ ᄂᄂᄂᄂᄂ ᄂᄂᄂᄂᄂ,
ᄂᄂ ᄂᄂᄂᄂᄂ ᄂᄂᄂ.

ᄂᄂᄂ, ᄂᄂᄂ...

ᄂᄂ ᄂᄂᄂᄂᄂ ᄂ ᄂᄂᄂᄂᄂ
ᄂ ᄂᄂᄂᄂᄂ ᄂᄂᄂ,
ᄂᄂ ᄂᄂᄂᄂᄂ ᄂᄂᄂᄂᄂ
ᄂᄂᄂᄂ ᄂ ᄂᄂᄂ ᄂᄂᄂ.

ᄂᄂᄂ, ᄂᄂᄂ...

ᄂᄂ ᄂᄂ ᄂᄂᄂᄂ ᄂ ᄂᄂᄂ ᄂᄂ
ᄂᄂ ᄂᄂᄂᄂᄂ –
ᄂᄂᄂᄂ ᄂᄂ, ᄂᄂ ᄂᄂ
ᄂᄂ ᄂ ᄂᄂᄂᄂᄂ.

ᄂᄂᄂ, ᄂᄂᄂ...

Mazurek Dąbrowskiego

Jeszcze Polska nie zginęła,
Kiedy my żyjemy.
Co nam obca przemoc wzięła,
Szablą odbierzemy.

Marsz, marsz Dąbrowski,
Z ziemi włoskiej do Polski.
Za twoim przewodem
Złączym się z narodem.

Przejdziem Wisłę, przejdziem Wartę,
Będziem Polakami.
Dał nam przykład Bonaparte,
Jak zwyciężać mamy.

Marsz, marsz...

Jak Czarniecki do Poznania
Po szwedzkim zaborze,
Dla ojczyzny ratowania
Wrócim się przez morze.

Marsz, marsz...

Już tam ojciec do swej Basi
Mówi zapłakany –
Słuchaj jeno, pono nasi
Biją w tarabany.

Marš, marš Dąbrowsky,
Z źemiy włoskej do Polsky.
Za twojym převodem
Zląčym śę z narodem.

Přejdžem Viyslę, přejdžem Vartę,
Będžem Polakamiy.
Dał nam přykład Bonaparte,
Jak zvyčęžać mamy.

Marš, marš...

Jak Čarniecky do Poznania
Po švedzkym zaboře,
Dla ojčyzny ratovania
Vrócym śę přez moře.

Marš, marš...

Juž tam ojec do svej Bašy
Móviy zapłakany –
Słuchaj jeno, pono našy
Bijją w tarabany.

Marš, marš...

Dąbrowski's Mazurka

Poland has not yet perished,
As long as we live.
Whatever foreign force took from us,
We'll retake by sabre.

March, march Dąbrowski,
From Italian land to Poland.
Under your lead,
We'll unite with the nation.

We'll cross Vistula, we'll cross Warta,
We'll be Polish people.
Bonaparte showed us an example
How we should win.

March, march...

Like Czarniecki to Poznań
After Swedish occupation,
To save fatherland,
We'll return across the sea.

March, march...

And over there, a father tells his Basia,
Crying:
Listen, it sounds like ours
Are drumming the military drums.

Adam Miyckevič „Pan Tadeuš“, počátek

Lytvo! Ojčyzno moja! ty jesteš jak zdrowie.
Yle ćę trzeba cenić, ten tylko śę dowie,
Kto ćę stracił. Dżyś piękność twą v całej ozdobie
Viydžę y opiysuję, bo tęsknię po tobie.

Panno Śvięta, co jasnej broniyš Čęstochovy
Y v Ostrej śviećyš Bramie! Ty, co gród zamkowy
Novogródzky ochraniaš z jego viernym ludem!
Jak mnie džecko do zdrovia povróćyłaš cudem
(Gdy od płáčácej matky pod Tvoją opiekę
Ofiarovany, martvą podniosłem powiekę
Y zaraz mogłem piešo do Tvych śviątyni progu
Yść za vrócone żyće podžekovać Bogu),
Tak nas povróćyš cudem na Ojčyzny łono.
Tymčasem přenoš moję dušę utęsknioną
Do tych pagórków leśnych, do tych łák żelonych,
Šeroko nad błękytnym Niemnem rozćagnionych;
Do tych pól malowanych zbožem rozmaytem,
Vyzłacanych pšeniycą, posrebranych żytem;
Gdže burštynovy śvieřop, gryka jak śnieg biała,
Gdže panieniskym rumienicem džęcělina pała,
A vřystko přepasane, jakby vstęgą, miedzą
Želoną, na niej z řadka ćyche gruše śedzą.

Śród takych pól před laty, nad břegem ručaju,
Na pagórku nievielkym, ve břozovym gaju,
Stał dvór šlachecky, z dřeva, leč podmurovany;
Śviećyły śę z daleka pobielane śćany,
Tym bielše, že odbiye od ćemnej żeleniy
Topoly, co go bronią od viatrów ješeniy.
Dóm mieřkalny nievielky, leč zevřad chędogy,
Y stodołę miał wielką, y přy niej tři stogy
Užátku, co pod střečą zmieścýć śę nie može;
Viydać, že okolyca obfiyta ve zbože,
Y viydać z lyčby kopiyc, co vzdluž y vřeř smugów
Śviecą gęsto jak gwiazdy, viydać z lyčby pługów
Ořących vćešnie łany ogromne ugoru,
Čarnožemne, zapevne naležne do dvoru,
Upravne dobře na křtałt ogrodovych grądek:
Že v tym domu dostatek mieřka y pořádek.
Brama na vćąž otvarta přechodniom ogłaša,
Že goścýnna y vřystkych v goścýnę zapraša.

Adam Mickiewicz „Pan Tadeusz“, počátek

Litwo! Ojczyzno moja! ty jesteš jak zdrowie.
Ile cię trzeba cenić, ten tylko się dowie,
Kto cię stracił. Dziś piękność twą w całej ozdobie
Widzę i opisuję, bo tęsknię po tobie.

Panno Święta, co jasnej bronisz Częstochowy
I w Ostrej świecisz Bramie! Ty, co gród zamkowy
Nowogródzki ochraniasz z jego wiernym ludem!
Jak mnie dziecko do zdrowia powróciłaś cudem
(Gdy od płaczącej matki pod Twoją opiekę
Ofiarowany, martwą podniosłem powiekę
I zaraz mogłem pieszo do Twych świątyń progu
Iść za wrócone życie podziękować Bogu),
Tak nas powrócisz cudem na Ojczyzny łono.
Tymczasem przenoś moję duszę utęsknioną
Do tych pagórków leśnych, do tych łąk zielonych,
Szeroko nad błękitnym Niemnem rozciągnionych;
Do tych pól malowanych zbożem rozmaitem,
Wyzłacanych pszenicą, posrebrzanych żytem;
Gdzie bursztynowy świerzop, gryka jak śnieg biała,
Gdzie panieńskim rumieńcem dzięcielina pała,
A wszystko przepasane, jakby wstęgą, miedzą
Zieloną, na niej z rzadka ciche grusze siedzą.

Śród takich pól przed laty, nad brzegiem ruczaju,
Na pagórku niewielkim, we brzozowym gaju,
Stał dwór szlachecki, z drzewa, lecz podmurowany;
Świeciły się z daleka pobielane ściany,
Tym bielsze, że odbite od ciemnej zieleni
Topoli, co go bronią od wiatrów jesieni.
Dóm mieszkalny niewielki, lecz zewsząd chędogi,
I stodołę miał wielką, i przy niej trzy stogi
Użątku, co pod strzechą zmieścić się nie może;
Widać, że okolica obfita we zboże,
I widać z liczby kopic, co wzdłuż i wszere smugów
Świecą gęsto jak gwiazdy, widać z liczby pługów
Orzących wcześniej łąny ogromne ugoru,
Czarnoziemne, zapewne należne do dworu,
Uprawne dobrze na kształt ogrodowych grządek:
Że w tym domu dostatek mieszka i porządek.
Brama na wciąż otwarta przechodniom ogłasza,
Że gościnna i wszystkich w gościnę zaprasza.

Adam Mickiewicz "Pan Tadeusz", the beginning

Translated by Marcel Weyland

Lithuania, my country! You are as good health:
How much one should prize you, he only can tell
Who has lost you. Your beauty and splendour I view
And describe here today, for I long after you.

Holy Virgin who shelters our bright Częstochowa
And shines in Ostra Brama! You, who yet watch over
The castled Nowogródek's folk faithful and mild;
As You once had returned me to health, a sick child,

(When by my weeping mother into Your care given,
 I by miracle opened a dead eye to heaven,
 And to Your temple's threshold could straightaway falter
 For a life thus returned to thank God at the altar)
 Thus to motherland's breast You will bring us again.
 Meanwhile, bear my soul heavy with yearning's dull pain,
 To those soft woodland hillocks, those meadows, green, gleaming,
 Spread wide along each side of the blue-flowing Niemen,
 To those fields, which by various grain painted, there lie
 Shimmering, with wheat gilded, and silvered with rye;
 Where grows the amber mustard, buckwheat white as snow,
 Where, with maidenly blushes, clover flowers glow,
 And all as if beribboned by green strips of land,
 The balks, upon which scattered quiet pear trees stand.

Mid such fields years ago, by the edge of a rill,
 In a grove of white birches, upon a slight hill,
 Stood a gentleman's manor, of wood, but on stone;
 The home's whitewashed walls brightly from faraway shone
 Seeming whiter in contrast with dusky green trees,
 The poplars, which stood guarding it from autumn's breeze.
 The dwelling not too large, but well-cared for and neat,
 With a barn very big, and with three stacks of wheat
 Standing near, which the thatch could not fully contain;
 One can see that the country is heavy with grain;
 And one sees from the sheaves that, in fields near the house,
 Shine as thickly as stars; from the number of ploughs,
 Turning up early sods of the black fallow ground
 Of the fields, stretching far, by the house doubtless owned,
 Fields tidy and well tilled, like a trim garden border,
 That one finds in this dwelling both plenty and order.
 The gate wide open stands, and to strangers attests:
 Guests are welcome, and all are invited as guests.

12.4 Universal Declaration of Human Rights

ՀԻՇԲԷ ՇՐՋԱՆԻ ԲՆԻ ՄՈՒԾՆ, ԼՄՔՁԳ 1

ԻՄՂԸ ՋՅ ԿՈ. Կ ԻԳՆ Լ ԿԻՆ ԺԴ ԻԴԳԾԾԴ ԲՇԴ ՎԴՇԻՆ Լ ԴՂԲ ԲՆԻ. Ը ԼՆ ԼԿԵՅՆ
 ԿՆԾԴ Լ ՃԾԾԴ Լ ԺՂԻՆ ԸԴԾԸԻ ԻԼԵՐ ԼԻՆԲ Ի ՔՃ ԿԿԾԿԴԴ.

Povšechna Deklaracija Prav Človeka, Artykuł 1

Všyscy ľudze rodzą się volni y rónniy pod vzględem svej godnošćy y svych prav. Są oniy obdařeny rozumem y sumieniem y poviynniy postępować v'obec ynnych v du-
 chu braterstva.

Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, Artykuł 1

Wszyscy ludzie rodzą się wolni i równi pod względem swej godności i swych praw. Są oni obdarzeni rozumem i sumieniem i powinni postępować wobec innych w duchu

braterstwa.

Universal Declaration of Human Rights, Article 1

All human beings are born free and equal in dignity and rights. They are endowed with reason and conscience and should act towards one another in a spirit of brotherhood.